

1908, Ύδρα

ΤΗΝ ΕΙΧΕ φέρει ο πατέρας της, δωδεκάχρονο κορίτσι τότε, το 1904, λεπτοκαμωμένη αλλά γερή, με μια χοντρή κοτσίδα στεφάνι στα μαλλιά, μαζί μ' ένα φόρτωμα καρπούζια από την απέναντι ενδοχώρα.

Πρώτη φορά έβλεπε θάλασσα η Αννέζω, πρώτη φορά έμπαινε σε καΐκι, ο τρόμος της βουνό, τα νύχια της είχαν μπηχτεί στο σανίδι όπου καθόταν.

Το μελτέμι είχε φρεσκάρει, ο καιρός τούς έβρισκε στη μάσκα, το καΐκι σκαμπανέβαζε, ριπές από τα κύματα την έβρεχαν, προσευχόταν διαρκώς από μέσα της, ατέλειωτο της φάνηκε το ταξίδι.

Όταν έφτασαν στο λιμάνι της Ύδρας, έδεσαν τις πριμάτσες και βγήκε, τα πόδια της έτρεμαν, αλλού πατούσε κι αλλού στεκόταν.

Ο πατέρας της βρήκε κάποιον μ' ένα καρότσι, φόρτωσε οχτώ καλά καρπούζια, και ξεκίνησαν για το σπίτι του καπτάν Γιώργη, κοντά στην εκκλησία της Παναγίας.

Έκαναν το γύρο του σπιτιού, που ξεχώριζε με τις ωραίες καμάρες του και την τεράστια άγκυρα στην είσοδό του, και βρέθηκαν στην πίσω πλευρά, εκεί που παρέδιδαν οι έμποροι τρόφιμα καιπραμάτειες.

Ο πατέρας της είχε πάρει δώσε με τον καπτάν Γιώργη, του προμήθευε ζαρζαβατικά και φρούτα, το νησί άνυδρο και με φτενό χώμα, μόνο συκιές, φραγκοσυκιές κι αμυγδαλιές άντεχε.

Είχε συνεννοηθεί μαζί του να φέρει τη δωδεκάχρονη κόρη του να εργαστεί στο σπίτι, ήταν γερή, δουλευταρού, κι ήξερε από παιδιά, αφού είχε μεγαλώσει τα τέσσερα μικρότερα αδέρφια της, όπως ήταν η συνήθεια τότε. Η μάνα δούλευε στα μπιστόνια με τους γιους της, ενώ η μεγαλύτερη κόρη κρατούσε σπίτι και παιδιά, κι όταν έφτανε στην ηλικία των δώδεκα, έφευγε παρακώρη στα πλουσιόσπιτα των απέναντι νησιών, κι έπαιρνε τη θέση της η αμέσως επόμενη αδελφή.

Την Αννέζω παρέλαβε, μαζί με τα καρπούζια, η Μπίλιω, μαγείρισσα και δερβέναγας του αρχοντικού. Την έψαξε για ψείρες στα μαλλιά, εξέτασε χέρια και πόδια μην είχε έλκη ή κακά σπυριά, κι αφού κούνησε ικανοποιημένη το κεφάλι της, την έβαλε στην κουζίνα.

Η Αννέζω θαύμασε το τεράστιο δωμάτιο, με τέσσερις πυροστιές ήδη αναμμένες, ένα μακρόστενο τραπέζι που

πάνω του είχε δυο πουλερικά για μάρδημα, τσιγκέλια γύρω γύρω απ' όπου κρέμονταν πλεξίδες σκόρδων και κρεμμυδιών, μια καλαθούνα τίγκα στις πατάτες και μια νταμιτζάνα με λάδι.

Η μαγείρισσα της είπε να συγυριστεί, να στρώσει το φουστάνι της, για να την πάει στην κυρά τους.

Ανέβηκαν μια σκάλα που γυάλιζε από πάστρα, διέσχισαν έναν μακρύ διάδρομο που είχε πολλά δωμάτια δεξιά κι αριστερά –από κάπου έρχονταν παιδικές φωνές– κι έφτασαν σε μια κλειστή πόρτα.

Η μαγείρισσα χτύπησε διακριτικά, και μόλις άκουσε («Ναι, ποιος είναι;») άνοιξε και μπήκαν σε μια ωραία τραπεζαρία.

Η Αννέζω έμεινε να κοιτάζει έκθαμβη το τεράστιο δρύινο τραπέζι, έναν καθρέφτη που έφτανε ως το ταβάνι, ένα ρολόι-έπιπλο που το εκκρεμές του χτυπούσε τικ-τακ κι έκανε μικρά δρομολόγια –αυτό της έκανε τη μεγαλύτερη εντύπωση, και στα κατοπινά χρόνια δε θα έπαυε να στέκεται μπροστά του και να το θαυμάζει–, έναν ωραίο πολυέλαιο με βεραμάν οπαλίνα και θέσεις για κεριά γύρω από το στεφάνι του, και βέβαια την κυρά, τη Βγενιά, καθισμένη σε μια πολυθρόνα κουνιστή, με την κοιλιά στο στόμα, μιας και περίμενε το πέμπτο της παιδί. Φορούσε ένα γκρενά φαρδύ φόρεμα με άσπρο γιακαδάκι κεντητό, κι είχε μαζεμένα τα μαλλιά της.

Η μαγείρισσα της είπε ότι ήταν η παρακώρη που περίμεναν, και πισωπατώντας έφυγε από το δωμάτιο.

Η κυρά τη ρώτησε αν ήξερε από παιδιά, κι η Αννέζω κούνησε νευρικά το κεφάλι της (ναι, ναι). Η Βγενιά της εξήγησε ότι θα βοηθούσε τη μαγείρισσα και τη γυναίκα που κρατούσε το νοικοκυριό και τα παιδιά, χωρίς όμως να της αποκαλύψει ότι η τελευταία ήταν από την Μπαρμπαριά.

Έτσι, όταν αργότερα η Αννέζω συνάντησε στην κουζίνα μια μαύρη με κελεμπία, κόντεψε να το βάλει στα πόδια από την τρομάρα της.

Η Σαγίντα –Σαίτα τη φώναζαν τα παιδιά του σπιτιού, αρνούμενα να υποταχτούν στη σωστή προφορά του ονόματος, χάριν παιχνιδιού– είχε έρθει στο νησί ακολουθώντας τον αδελφό της, που επίσης δούλευε για τον καπτάν Γιώργη στις αποθήκες σφουγγαριών.

Ήταν σχεδόν παράδοση στο νησί να φέρνουν βοηθητικό προσωπικό από την Μπαρμπαριά, κι ίσως αυτό εξηγούσε ως ένα βαθμό την πληθώρα παραδόσεων και μύθων που είχαν πρωταγωνιστή το φάντασμα του Αράπη. Του Αράπη που τρώει καρπούζι και φτύνει τα κουκούτσια, του Αράπη που σέρνει τις αλυσίδες του στα υπόγεια ή αρπάζει τ' άτακτα παιδιά. Έλεγαν πως σε πολλά σπίτια ακούγονταν τις νύχτες κλάματα και ξένες λέξεις ακατανόητες, γι' αυτό κι όταν οι κάτοικοι πουλούσαν κάποιο σπίτι, ενημέρωναν τον μελλοντικό αγοραστή και για το στοιχείο του σπιτιού, που, σημειωτέον, ήταν σχεδόν πάντα καλό, προστασίας πνεύμα.

Η Αννέζω πάντως χρειάστηκε μερικές μέρες για να εξοικειωθεί με την παρουσία της Σαγίντας, η οποία σιωπη-

λή και ήσυχη έκανε τη δουλειά της, κι ασχολιόταν κυρίως με τα παιδιά, που τη λάτρευαν γιατί τους έκανε όλα τα χατίρια. Ήταν μια πολύ άξια γυναίκα, κι όσο νωρίς κι αν σηκωνόταν η Αννέζω, την έβρισκε ξύπνια, να έχει ήδη τακτοποιήσει την τραπεζαρία, τις αυλές και την κουζίνα, ώστε να μπορέσει να καταπιαστεί με τη φροντίδα των παιδιών.

Ανάσα δεν έπαιρνε η Αννέζω από τα χαράματα μέχρι τη βαθιά νύχτα, πότε να βοηθάει την Μπίλιω στην κουζίνα, πότε να τρέχει πίσω από τη Σαγίντα να ντύσουν, να ταΐσουν και να κουμαντάρουν τέσσερα παιδιά από δύο ως δέκα χρονών, που έπρεπε να είναι καθαρά και νοικοκυρεμένα, όχι σαν τ' αδέλφια της, που γυρνούσαν ξυπόλυτα και με μπλωμένα ρούχα.

Ήταν το κορίτσι για όλες τις δουλειές. Καθάριζε λόφους από πατάτες, βοηθούσε στο ζύμωμα και στο φούρνισμα του ψωμιού δυο φορές τη βδομάδα –τόσοι νοματαίοι, εννιά στο σπίτι, χώρια οι περαστικοί μουσαφίρηδες–, μπουγάδα κάθε μέρα, μαγείρεμα δυο φορές τη μέρα, αέρισμα και στρώσιμο κρεβατιών, θελήματα έξω από το σπίτι, να φέρει σε καλαθάκι τ' αυγά, και τα κρύα σύκα όταν ήταν η εποχή τους, να πεταχτεί γρήγορα στον μπακάλη ν' αγοράσει κάτι που έλειψε ξαφνικά, να γυρίσει τις ντομάτες που ήταν απλωμένες να στεγνώσουν για να κάνουν σπιτικό πελτέ, να καθαρίσει το κλουβί του καναρινιού, να ποτίσει φειδωλά με

το πολύτιμο νερό της στέρνας –«Μη σκορπάς το νερό, μη σκορπάς το νερό», της έλεγε διαρκώς η Μπίλιω, με το μάτι της άγρυπνο πάντα πάνω της– τα φούλια, τις καμέλιες και τις γαρδένιες –μόνο λευκά λουλούδια στο νησί, από μια παράξενη παράδοση–, να σκαλίζει το χώμα της γλάστρας μ' ένα κουτάλι, να κάνει τα χατίρια του Σπύρου, του μικρότερου παιδιού, που ήταν η αδυναμία της κι όλο ήθελε να παίζει μαζί της.

Το βράδυ άπλωνε ένα στρώμα στο πέτρινο πεζούλι μέσα στην κουζίνα, το προτιμούσε από το να κοιμάται στον ίδιο χώρο με τη Σαγίντα, τη φοβόταν, ό,τι κι αν της έλεγε η μαγείρισσα, πως ήταν καλός άνθρωπος κι ας είχε σκούρο δέρμα.

Ήταν ωραία εκεί, στην κουζίνα, είχε δροσιά και ησυχία, και λίγο πριν κοιμηθεί κατάκοπη, σκεφτόταν με μελαγχολία τις απλωσιές του τόπου της, τις πρασινάδες του μποστανιού τους, την ανεξαρτησία της, γιατί ήταν αφέντρα και κυρά στο σπίτι της, κι ας είχε τη φροντίδα των αδελφών της.

Όταν είχαν περάσει τέσσερα χρόνια κι η Αννέζω ήταν πια δεκάξι ετών, στη νοσταλγία είχε προστεθεί και κάτι άλλο, περίεργο. Μια ανησυχία την έπιανε λίγο πριν τη δύση του ήλιου και την έκανε να βρίσκει προφάσεις και να παίρνει τους δρόμους.

Ανέβαινε βιαστική τα καλντερίμια, λες και κάποιος την

κυνηγούσε, κι έφτανε σ' ένα ύψωμα απ' όπου έβλεπε τα σπίτια από ψηλά. Το καλοκαίρι οι πέτρες είχαν πυρώσει, οι καλαμιές έτριζαν σαν να 'χαν πάρει φωτιά, μετρούσε τα καμπαναριά των εκκλησιών που ξεχώριζαν, και μια λαχτάρα για κάτι ανείπωτο την έπνιγε. Άγγιζε τότε τις σκοτισμένες φραγκοσυκιές και τρυπούσε τα δάχτυλά της, να πονέσει, να συνέλθει, να μπορέσει να γυρίσει –πιπιλώνοντας το αίμα, που είχε γεύση σίδηρου– στη φυλακή της.

Τα μάτια της τώρα έβλεπαν τους άντρες αλλιώς. Παρατηρούσε όσους έρχονταν να φέρουν προμήθειες στο σπίτι, μπακαλόπαιδα ή χωριάτες που κουβαλούσαν τα απαραίτητα ξύλα για το φούρνο, κοίταζε τους περαστικούς με προσοχή, αν ήταν ψηλοί, αν ήταν όμορφοι, τον άνθρωπο που καθάριζε τις στέρνες, το βοσκό που έφερνε φουσκί για τα λουλούδια, τον ψαρά που τους προμήθευε μπακαλιάρους και σκορπίνες για τη σούπα των παιδιών, ακόμα και το διάκο στην εκκλησία πρόσεχε, που είχε ωραία μάτια.

Η Μπίλιω, που δεν της ξέφευγε τίποτα, την προειδοποίησε να μείνει μακριά από έρωτες κι αγάπες, που μόνο μεπελάδες φέρνουνε. Να περιμένει να της βρει ο κύριός τους ένα καλό παιδί και να την παντρέψει όταν θα 'ρχόταν η ώρα. Είχε ακόμα καιρό όμως, της είχε πει αυστηρά.